

శ్రీకలాభిలాషక కావ మాలిక. ౧౦ *

సంపాదకుడు, మారేపల్లిరామచంద్రశాస్త్రి.

శ్రీ హయగ్రీవాయనమః.

మధురామాయణము: సుందరకాండము

పా రాయణ గ్రంథము.

కుమారవిజయ గంగాపరిణయ మైరావణపరిత్యాగి

ప్రబంధకర్తయు

సి. బి. యమ్. హైస్కూలునం దాంధ్రవండితుఁడును నగు

బెహరా లక్ష్మీనరసయ్యశరత్తుచే

వి ర చి త ము.

విజయ రామచంద్ర ముదాక్షరశాలయందు

తదగ్రంథకర్త మిత్రులకోద్ధాటున

ముద్రితము.

1913.

కృతాగ్రాహక కావ్యమాలిక.

నిత్యపోషకులు.

కీర్తి శేషులైన విన్నకోట అప్పలనరసింహులు సెట్టిగారు,
విశాఖపట్టణము.

మ. రా. రా. బొడ్డురామయ్య సెట్టిగారు,
విశాఖపట్టణము.

ఆరుట్ల రామదాసునాయుడుగారు,
విశాఖపట్టణము.

ధరాల వేంకటరమణయ్య సెట్టిగారు,
విశాఖపట్టణము.

బూరి జగన్నాథకులునాయుడుగారు,
హర్ష బాదు, గంజాముజిల్లా.

నిత్యసహాయకులు.

మ. రా. రా. వరిగొండ వేంకటనరసింహముపంతులుగారు,
ములగపాక.

తిపురాన నివాసరావునాయుడుగారు,
విశాఖపట్టణము.

తోట రాజయ్య సెట్టిగారు,
సిరువంచ.

రావుబహద్దరు కేసానపల్లి నరసింహరావుపంతులు,
గారు, విశాఖపట్టణము.

సంపాదకయ పీఠిక.

మధురామాయణములోని యీ 'సుందరకాండము' మాకావ్యమాలికలోని పదవపుష్పము. పద్యకావ్యములలో రెండవది. ఇది ౧౯౧౧ సంవత్సరమున రచింపఁబడినది. పండితాభిప్రాయములవలన దీని కవితాశైలి మొదలగువానినిగూర్చి విపులముగా తెలియును. గ్రంథకర్త పీఠికలోనున్నటుల ఇది స్త్రీబాలురకు తగునటులుండును; తెలుఁగే తెలిసినవారికి పాఠాయణమునకును పనికివచ్చును.

నామిత్రులగ్రంథములు సాధ్యమగునంతవఱకు మాకావ్యమాలికలో చేర్చుట మొదటినుండియు నాసంకల్పమగుటచేతను, గ్రంథము కథాగౌరవాది సుగుణములు కలదగుటచేతను, గ్రంథకర్తగారు తామే కోరుటచేతను ఇది మాకావ్యమాలికలో చేర్చుటకు సంతోషపూర్వకముగా అంగీకరించితిని.

ఇది అంధలోకమునకు మేలుచేసి, గ్రంథకర్తగారు తలఁచిన ఫలము కలిగించుఁగాక

ది 17-10-13,

విశాఖపట్టణము.

మ. రేపల్లి రామచంద్రశాస్త్రి.

పీఠిక

శ్రీయశోర్యవద్యులారా!

చ. సురలకు భోజ్యవస్తువయిఁ సూరిజనస్తవనీయ మైదిచిన్
బరగెడు చందబింబమునుఁ సైన్వీరిణులారసి యేవగింపరే
నిరుపమమైన యిక్కఁగ గణింపని యిప్పటిలోకులెవ్వరున్
నిరసనభావముంగొలువఁ నిరసయే యమ్మహోపలబ్ధికిన్.

అనియాహించి ఈమహాకావ్యము సమగ్రముగా నాడుకాండములును రచించి
సిద్ధపరిచితిని. ఇది వ్రాయుటకును ఈపేరిడుటకును ముఖ్యకారణమంతయు బాల
కాండమున విస్తరించియున్నను గొంత యిందు బొందుపరిచెద.

మధుమాసమునను, మధుబుతువునందును, రాముండు జనించుటచే మధురా
మాయణంబను నామమిడితిని. శ్రీమద్రామాయణాది రామాయణములు జటిలపా
కము గలవిగా నుండుటంజేసి మహాపండితులకుఁదక్క నెరుల కర్థగ్రాహ్యమలవ
డదని ఆయాకావ మాలయందలి సందర్భములు పోకుండ ప్రబాలురకందఱికిని
దగునటుల మిక్కిలి చిన్నపదములతో రచింపఁచితిని.

అన్నికాండములును ఒక్కపాత్రముగా ముద్రించుటకు ధనలోపముచేత, ఉ
త్కృష్టమయినదియు పారాయణోపయుక్తంబయినదియు నగుటచే, ముఖ్యులగు

మ॥ రా॥ రా॥ వాకాడ రామస్వామినాయుడుగారును,
,, కొండే వెంకటప్పారావునాయుడుగారును,
,, డబ్బారు రామమూర్తినాయుడుగారును,
,, గరుడా లక్ష్మీనరసయ్యసెట్టిగారును,

మఱికొందఱు సహాయకులును అభిమానించుటచే నిది ప్రచురింప వీలయినందు
నవారి నందఱ కృతజ్ఞతాపూర్వకంబున నభిలషింపుచుండెద.

కొడువగ్రంథమంతయు పైకివచ్చునట్లుగా భాషాభిసూనులగునారందఱు అభి
మానింతురని ప్రార్థించుచు శాశ్వతముగానుండెడు కార్యంబులు నిర్వహించెడువా
రగుటచే మిక్కిలి విన్నవించుకొనలేదు.

ఈయుదమంబున ఎక్కువ శ్రద్ధాభక్తులను వహించి శ్రమడమిట్లుకొర్చి కా
ర్యమునుపొందువరిచిన హరికథోపనానుండగు శ్రీ తుమ్మపాల నారాయణదాసుగా
రికి సదా కృతజ్ఞుడనై యుండెను.

మఱియు నొయ్యయ్యలారా నాచేతి కబ్బము మీచేతం జిక్కంగాన జిక్కని
సెక్కింపజూడక ప్రేమాతిశయమ్మున తప్పుల సెప్పులుగనే గణించి గౌరవింతురని
మాతృభాషా లాఘుల నందఱఁ బ్రార్థించుచున్నాడను.

ఇట్లువిధేయుడు,
బెహరా లక్ష్మీనరసయ్యశర్మ.

పండితాగిపాఠ్యములు.

ప్రసిద్ధి కా లేజి తెనుగుపండితులు ఆంధ్రవాల్మీక రామాయణకర్తలు
బ్రహ్మశ్రీ శ్రీ వేదమూర్తులయిన వావిలకొలను సుబ్బారావుపంతులుగారు
దయచేయించియంపిన లేఖ నిండు బొందుపరచుచున్నాడ.

.....

తమకుపంపిన పద్యములఁ జదివితని మిక్కిలిచక్కఁగానున్నవి. అవి మేకద్భుత
పాండిత్యము కలదనియుఁజాటించుచున్నవి. కవిత్వము సరళముగను, మధురము
గను, ధారాశుద్ధిగలవిగనున్నవి. ఇన్నిటికేని మెఱుఁగిచ్చునది రామకథఁ దైవభక్తి
చేతను, మాతృభాషారక్తిచేతను మిక్కిలి పరిశుద్ధమైన భాషయందు గ్రంథము
వ్రాసినందునకై మీరునా.....

ఇట్లులే లోకోపకారముగ నింకను కృతులురచియించి భాషావధూటి నలం
కరింతురుగాక యని-కోరెద.

ఇట్లువిన్నవించు భవద్విధేయుడు,
వా॥ సుబ్బారావు.

బ॥ కురుగంటి సూర నారాయణశాస్త్రిగారు,
కైకలూరు, కృష్ణజిల్లా.

చ. మధుమధునోక్తిగుంభనల మాధురిమాధురి మాధురీణమా
మధురఘురామనచ్చరిత మాధ్వనిసాధ్వనిగానెఱింగిమీ
రధరమునానకుండ కుండదంతయు ముక్తివధూటికేళధా
మధురములక్ష్మీనర్సకవి మార్గమనర్గళమిందుఁ బొందుఁడి.

మ. మధురామాయణమన్న పేరఁగృతినిమ్మై సెప్పవీక్షకనం
శిథిలంబయె డు లాగునన్ బెహర లక్ష్మీనర్సయాఖ్యుండు త
తగఁధసంక్షేపమయైన యచ్యము వివిక్తంబర్థనీయంబుమీ
రధికాసక్తులరౌచు సౌసుజనులారా చూడుఁడి కబ్బమున్.

కురుగంటి సూర నారాయణశాస్త్రి,
గౌర్న ఘంటు గర్ ల్సహస్రూల్ శంస్కృతాంధ్రపండితులు,
విశాఖపటణము

బ్ర॥ భాగవతుల రామమూర్తిశాస్త్రిగారు,

విజయనగరము.

మ. బెహరాలక్ష్మీ నృసింహనత్రవికృతిఁ ఘోక్తి సందర్భమున్
బహుళాంధ్రామర వాగ్విశేషరచనా పాగల్భ్యమున్ సద్రసా
వహగంభీరకథా సుఖోల్లతయున్ వాక్యానుసంధానమున్
ముహూరాస్వాదన యుఁజేయ మధువుప్పొంగున్ గంద్రాళికిన్.

భాగవతుల రామమూర్తిశాస్త్రి,

గౌర్నమెంటు గర్ల్స్ హైస్కూల్ సంస్కృతాంధ్రపండితులు,

విశాఖపట్టణము.

బ్ర॥ డి॥ తమ్మయ్యసిద్ధాంతిగారు,

పల్లాకిమిడి.

ఆ. గీ. వామలూరుకాని రామాభిషిక్తుండు! తరుచరుండుకాని తత్వవేద్యు
డరయ బెహర లక్ష్మీనరనయ్యయీగాధ! ముకురదృశ్యశైలముగ నెనర్చెన్.

డి॥ తమ్మయ్యసిద్ధాంతి,

పల్లాకిమిడి శ్రీరాజాస్థానపండితులు.

మ॥ మగటపల్లి బుచ్చికామకవిగారు,

విశాఖపట్టణము.

శ్రీబెహరాన్వయ ధరపాథోరాసి సంజాతపూర్ణిమా శశధరుండు
నతతనారాయణ చరణాబ్జయుగళ సంస్మరణ సమన్విత మానసుండు
నకలనత్రవిజన స్తవనీయ మహనీయ కవితాప్రభావసంకలితయశుఁడు
వినయవివేకాది విశ్రుతసుగుణౌఘసహిత లక్ష్మీనరనయ్యవిబుధుఁ
డాంధ్రమున మధురామాయణాఖ్యవలరు! గ్రంథమున్విరచించె నారవిసుధాక
ర్ణార్ణవమహిత్రతారకంబై వెలుంగ! పరమవైకుంఠసాయుజ పదవిగోరి.

క. కనుగొని మధురామాయణ! మునుబుధపుంగవులు గవులు బొందిరిమోదం
బును మృదుపదవిలసితప! ద్యునికర నిర్మాణశక్తి కరుదందిమిదిన్.

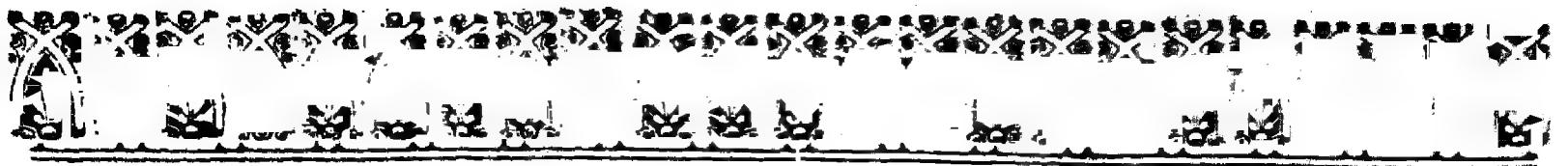
క. రామబ్రహ్మమునెదలో! వేమరుభ్యానించుకతన విరచింఁచెను
రామాఖ్యను బ్రరగెడు మధు! రామాయణమనుప్రబంధ రాజం జెల్లమిన్,

తెనుగుష్పండితులు, మగటపల్లి బుచ్చికామకవి,

ధ్యానశ్లోకములు,

వైదేహీసహితం సురదుఃమతలే హైమేమహామంటపే మధ్యేపుష్ప
 కమాసనే మణిమయే వీరాసనేసుస్థితం అగ్రే వాచయన్ప్రభంజన సుతే
 తత్త్వంమునిభ్యఃపరం వ్యాఖ్యాంతం భరతాదిభిః పరివృతం రామంభ
 శ్యామలం॥ వామేభూమిసుతా పురశ్చహనుమా నృశ్చాత్సుమిత్రాసుతా
 శ్శత్రుః ఘ్నా భరతశ్చ పార్శ్వదళయో ర్వాయాది కోణేషుచా సుగ్రీ
 వశ్చ విభీషణశ్చ యువరాట్ తారాసుతో జాంబవా నృధ్యే నీలసరో
 జ కోమలరుచిం రామంభజే శ్యామలం॥ నమోస్తు రామాయన లక్ష్మ
 ణాయ దేవ్యైచ తస్యై జనకాత్మజాయై నమోస్తురుదేంద్రియమాని
 లేభ్యో నమోస్తు చంద్రాగ్రమరుద్గణేభ్యః॥

శ్రీ హయగ్రీవానమః.

మధురామాయణము

సుందరకాండము.

పారాయణగ్రంథము.

శ్రీ మద్విశదాబ్జాస్తర

ణా మహితగుణా నిగమగణా భరణా స

ర్వామర సన్నతచరణా

కోమల ముని హృదయసదనః ఘోటకవదనా.

1

వ. అంత మతీయు.

2

చ. అనిలజుండధిదాఁటెద ధరాధిపుఁ గూర్చెద నీతఁదెచ్చి య
య్యినజుని మెప్పుగాంచెద భరించెద మిమ్ములనంచుఁ దెప్పినన్
వనచరు లాత్మసంతసిలి నాసపు నిర్జరులెల్లఁ గొల్పు రీ
తినిఁ గడుభక్తి నాతని నుతింపుచు నిచ్చలు దీర వేడుకన్.

3

చ. కనకమయాంగదంబులును గాంచన కుండలముల్గిరిటమున్
దనియ నలంకరింపఁగ సదాగతి పుత్రుఁడు దివ తేజుఁడై
మొనయుచు, నెక్క నాపులు గవుల్ దనవెంటను రానగేంద్రమున్
జనితమణిప్రసాంద్రము వసన్తరుదింద్రము నమ్మహేంద్రమున్.

4

వ. ఇట్లు లమ్మహేంద్ర శైలాలోహణంబుంజేసి యచ్చట.

5

హనుమంతుండు సముదము దాటుట.

చ. తరువులనెక్కి నత్ఫలవితానము డుల్పుచుఁ బ్రరంబులున్
దొరుగఁగఁద్రోయుచున్ బొదలఁమారుచు దారుచు గేలుసాచి ను
ర్భర శరభాదిజంతువులఁ బ్రాముచుఁ బాముల కోరలూడ్చుచున్
దిరిగె ననేకమార్గములఁ దెంపరియై హనుమంతుఁ డయెడన్.

6

గీ. ఖపథగోష్టేఖభంగ సంఘాకులంబు గ్రాహనక్రాది జలజంతు రాజితంబు
భూరినాదావకున్ద దిగ్భారణంబు ఛాలితాంభంబు గాంచెను సాగరంబు - 7

మ. కని దాటంగనిదెంత నాకనుచు బొంకం బంకురింపంగ రా
ముని సుగ్రీవుని నగ్నిపాయువుల సంభోనాథు నీశాన్యుభా
నునిశానాథు ధనాధిసాధువిధు జిహ్వాన్విష్టా నీశాను నా
త్త నమస్కారమొనర్చి పేరిచి జగత్పాత్రాత్మజం దుద్దతికె. 8

శా. చోరున్ రావణు బిట్టడంతునని యాస్ఫోటించి క్రేకార్చి యా
శారంధ్రంబులగల్చి పాదములు నిస్తండ్రక్రియంగూర్చి ను
ర్వారప్రక్రియ నుచిబాహువులు వక్త్రంబెత్తి లంకాపుర
ద్వారంబెంచుచు దాటె నింగికి మహేంద్రంబుర్విలోక గ్రంథకంకె. 9

శా. ఆకాశాధ్వగుడైన వాయుసుతు సఖ్యంబంద సంద్రంబుమై
నాకున్తున్నుగ సంపవచ్చు నతని న్సామీరి వీక్షించినే
బోకుండడ్డగ వచ్చె రక్కసుడు నాముష్టిప్రహారంబుచే
లంకంగూల్చెదనంచు వేయిబడియెం బెన్తుర్చమైగప్పకంకె. 10

—●—హనుమంతుండు మైనాకుని గౌరవించుట—●—

వ. ఇట్లు వడిన మైనాకుండు మూర్ఖుడేలి దివా కృతి నాకసమ్మున నిలిచి. 11

క. నేమైనాకసమాఖ్యుడె భూమీధ్రవరేణుడె సముద్ర ననుజన్
జేమము నెరుపన్వచ్చితి నీమీద స్థెనయనెవరు నేర్తురె హనుమా. 12

చ. అనిమటిపల్కె లోకహితుడైన రఘూద్వహు కార్యకారివై
చనియెడివాడెవేమనుదు సాగరమెల్ల దరించి పోవ యో
జనశతమయ యొక్కగడి సాగిలి యియ్యెడ సత్ఫలంబులం
దిని చనుమంచువేడితిని తీర్పుము నామది కోర్కె నావుడున్. 13

గీ. ప్రియపోవచ్చె గారంబు బొందుపరుప
పోవలెను వేగ లంకకు భూధరేంద్ర
యలరితిని నీబహుకృతి కనుచు గరము
బూని ధరనంటి చనె బవమాన సుతుడు. 14

ఉ. ఆగిరివ్యుచెంత కమలాధిపుడవుడువచ్చి మెచ్చి నీ
వేగి సపక్షయక్తి జరియింపుమ యెప్పటిరీతినంచు నా

మ ఘ రామాయణము.

శ్రీగణధిపుండు తత్పురవరమును జేర సురల్ సమీరపు
త్రాగమనంబు నెల్లవిని తద్దతమిన్నర సాఖ్యకన్యకన్.

15

—●●—సురసాసింహితానికారణము—●●—

క. రావించి నాగజననీ నీవాకాకుత్స్సకార్య నియతింజను న
ప్పావని చేవఁగనుంగొనఁ గావలె నరుగుముడు వీధిగాఁదన జైకిన్.

16

క. అనఁ జని తేనమాయల - తను బలుతేరఁగులను నానిఁ దవలిన నాతం
డును బట్టువడక దివినే! గను దప్పించికొని లంకఁ గినుకంజేరన్.

17

వ. అప్పుడ స్నాగజనని సురలంజేరి మారుతియజేయుండని పలుప న్నందలు నం
తసిలుచుండి రంత నమ్మినుదాతి నింకొక జాడంజనుచున్న నాయుతనయున
కడ్డంబుగవచ్చి ఛాయాగ్రాహిణియైన సింహికంజంపి సుపేదలంబుంజేరి
యచ్చట నలయికదీర సుక్కనిముసంబు విశ్రమించి యమ్ముండట.

18

—●●—హనుమంతుండు లంకంగొంచుట—●●—

ఉ. కోటలగడ్డలం గడులు గోపురము ల్లుడులం గణమ్ములున్
దోటలు మేడమిద్దియలు దోడ్డులు చావడు లిండ్లు వప్రముల్
ఘోటక శాలలుం బనుల కొట్టెను లాలయము ల్పభాస్తలుల్
సోటకమందీరమ్ములు ధనాలయముల్ జలయంత్ర పుత్రికల్.

19

చ. సొగడల సన్నజాజులను పొన్నల గున్నల గుట్టు మాపులనే
నెగడిన శోటలం దిరుగు నెమ్మలయాటలు పల్కెఁ జిల్కెఁ
దిగగలపుల్లులంగనుచుఁ జేటులు జోపఁగ నులిగెతమ్ముల
న్వగలెడు నంచలొప్పుఁ గరుఁజంపుఁ గొలంకులఁ జూచి మెచ్చుచున్.

20

వ. మఱియు నాహనుమంతుండు తనమనస్సున.

21

మ. సిరికిందావలమై సురేందువురి మింఁజెం గూరదై తాతే
బురుజింజెంజముసోలి నిందుఁజొర ముప్పంజెందు నిందుఁజెవా
నరుఁడెవ్వఁడు చనంగ నేర్చు దనుజుల్ నన్నటివారింపఁజూ
తరదేమో యెటులొను తఁగన నెందుంజొత్తు నిప్పట్టునన్.

22

చ. అనిలునకైన ధూమమునకైనను నామెయి యంటకుండ ని
త్తునుపును సంకుచించికొని దాటెదలంకకు తఁజూచి వ

సుందర కాండము.

త్తును దనుజుల్ వెరంగుపడఁ◆ దూరెదదారెద సందుగొందులన్
జనక జరోయఁబూనెదను◆ సందియమందగ నేల యిచ్చటన్.

23

మ. అసిధైర్యంబుననున్నయంతరవి య◆స్తాదిం గనంబోయెనీ
హనుమంతుండు మదీయవంశజుని కా◆రా ధంబుగావచ్చె న
ప్పని నేనున్నను గాదటంచుఁజనె నా◆బ్రహ్మాండలోకంబు గ
ప్పెను బెంజీకటి త దుర్దశను దె◆ల్పెన్నాగ సాంద్రంబుగాన్.

24

వ. అప్పుడు.

25

మ. అణుమాత్రాకృతి లంకఁజేరఁ జనగా◆ నమ్మారుతింగాంచి లం
కిణియిన్ రాక్షసి యాఁచిపేర్చి కతము◆ లీలించి ధట్టించి రా
వణసంరక్షిత రాజ్యమిందుఁ జొరనె◆వ్వాడైన తిల్లకుం
డునె నీవెవ్వఁడవల వచ్చితివి చే◆టుంబొందె దిప్పట్టునన్.

26

—◆◆◆హనుమంతుండు లంకేణింగొట్టుట◆◆◆—

మ. అనలింద్రాదుల నార్చిపేర్చగల బా◆హుశక్తియుక్తుండ నా
కనగానెంత చొరంగ నిప్పురము డా◆యంజూచ్చితే నిన్నుమా
ర్తును బెన్గుద్దననేల మిట్టివడె దు◆దో గింపుతప్పించి కొం
చును బోనెవ్వతెవీపు వచ్చితిని నేఁ◆జూడంగ నిచ్చోద్యముల్.

27

శా. ఆమాటల్ విని నేను లంకిణి సమా◆ఖ్యన్ లంకఁగాపుండు న
న్నేమీపల్కెదవిట్లు చూడకయె ని◆న్నీమాత్రఁ బోనిత్తునే
నీమేనుం గ్రసియింతునో దనముగా◆ నిశ్చంకనంచు న్నహూ
గ్రామ్రూపుణ నేత్రమైగదియ రా◆ నయ్యాంజనేయుం డొగిన్.

28

చ. కనలుచు గుండియం బొడుప◆గాఁ బడి చొంగలు గ్రక్కుకొంచు ని
ట్లనియె నజుండు నాకు దెలి◆యంగ వచించెను మున్ను రామచం
ద్రుని సతి నారయం గపివ◆రుం డెటకుం జనుదెంచు నిన్ను ద్రుం
చును దొలిమద్దగాఁ బిదపఁ◆ జొరగొనుం బురిఁ జంపు నందఱన్.

29

చ. అని వచియించె నప్పగిది◆ నేయ్యె నజేయుఁడవీపు నాదువా
తను బడిగెల్పు కొంటివిగ◆దా యిఁకనిన్నుఁ గడంక నేర్పితై
ననువశమయ్య నీదగు మ◆నఃఫలసిద్ధినిఁ గాఁతువన్న నా
త్తును ముదమంది తానరిగె◆దా నవిఁగాచి సువర్ణలంకకన్.

30

వ. అంత.

31

గీ. రాముడేవివెనుకు జగఁ తృణనుతునఁ కభిలలోకంబులగుపింపఁ నమరుఁడ్ర
వీధినెత్తినదివ్వెనాఁ వెలిఁగెఁ దూర్పు గొండమీఁద సుధానిధిఁ మండలంబు. 32

—◆—హనుమంతుండు లంకం రి సీతను వెదుకుట.—◆—

క. కనుఁగొని మారుతి సంతసఁ మునఁ బొంగియు రాజమార్గఁ ముననేగుచు రో
సెను హర్షవప్రగోవురఁ ఘనమందిర విభలులందుఁ గాకుత్సుసతిన్. 33

వ. మఱియు.

34

చ. మళిఁగెలరథ లన్వరణఁ మందురలంబురి భేయనుండవ
మ్ముల రథశాలలన్నికటఁ భూముల సంజవనాది నీమలం
దలిరులమేడలన్ నృపులఁ తల్పములక సురసిద్ధసాధ య
క్షుల చెఱసాలలం గిరులఁ గుంజరశాలలఁ జిత్రశాలలక. 35

గీ. వెదకివెదకి జానకిఁగానఁ కెదఁగలంగి యింకవఱి కొంతదుఃరానఁ కేగివిగత
వస్త్రవైనిద్రఁబురుషులఁ పైనిఁ బొరలి యున్నకాంతాగృహస్థులఁ సురసిచుచి.

గీ. మఱచి నిద్రించు తెరవలఁ తెఱఁగుఁజూడ

నెంతపావంబు నాకనిఁ చింతఁబొగిలి

తుదకు నన చింతన మదిఁ దోచకున్న

నేలవచ్చు దోషఁ - యెఁచుకొనియు.

37

మ. చనుచు న్తుందటఁగాంచె రత్నకనకాంఠనీల సంకాంతమున్
ఘనమార్గోన్నతమార పూజితము ముక్తాహారసంశోభిత
మ్మునుయఁ శ్వర దత్తము వలతరంఁబుం గంధపుష్పక్షతా
ర్చన మంతర్గృహసౌధనుండర విరాఁజత్పష్పక క్రేఁముక. 38

గీ. అందు నిద్రించు మ్రలలో నవనిజాత

వెదకికానక మరలియాఁ వెనుకనరిగి

యరిది దొరయ రావణుని నుంఁదరతరంపు

నగరునరసి చప్పుడుగాక నడిచి చొచ్చి.

39

—◆—మండోదరిని సీతగాభిమవదుట.—◆—

• నును హెన్ను పుట్టిమ్ము ననుమించుతీవియ గలికాఱుమబ్బినా నలరుమేను
ఎఱగందములపూత యెనకంచెనఁగునంజ కంజాయగుంపులఁ గ్రేణిసేయు

పెదవులం బెఱసి రావిడి తీటునారెడి పదినోళ్ల కోటలుపైకిరివియు
కుండలమ్మలరుచు ల్గండభిక్తులనింపు ముద్రికల్ వ్రేల్లల మొనయుచుండు
అసురవల్లభుఁగాంచె బిర్యంకమంసు

గొన్ననలమెత్త మెయిచేర్చి సన్నతాంగి
మైన మందోదరింగూడి యలపుదీర

మెడలెటుంగక శయనించి యుండజేరి.

40

చ. కనుఁగొని కంటి తనిదె కాముకుఁడీతఁడు రావణుడె కా
నన నెరుఁదైన నిప్పదవి నందునె నిద్దరబుత్తురే సురాం
గనలని వానిడగ్గరియుఁ గాంచసభూషణ భూషితాంగ న
వ్వనితను గన్నులారఁగని పల్కెమనమ్మున నిట్లు నెచ్చుచున్.

41

మ. కనులారంగనకుండ నిచ్చెలియ నాకాకుత్స్స నిల్లాతెయా
నని భావించితి నెంతమాటయిది యన్యాయంబు ప్రాణేశుఁ బా
సిన యాసాధ్వీ ఫలంబుల నైనపునె శృంగారభూషాంబరో
దనముల్లోరునె యన్యుతల్పమున నిద్రంజెందునే పొందుగన్.

42

గీ. కాన నిది పరిక్తికంతుని కాంతయాను తకాదు నిజము భ్రమించితిని నను
తెలివితేమినటంచు నత్తైరవువిడిచి యరిగి పాకశాలాంతరమందుచొచ్చి.

43

మెగముల నంజుడుల్ మేటిమేటులుగాను బడియున్న తావులఁ గడచిగడచి
ననదేనియలనింపి నల్లడలనునిల్పు కనకకుంభమ్ములఁ గడచి గడచి
భోజ లేహ కుల పూహమోదక నూపములనిండియున్న చోటులను గడచి
క్షీరాజ్యగవ్యనంఘ్రారితకాంచన భాండలమ్ములనుండిజరిగి
మృదులనారంగ గోస్తనీకదళికావ

కుళ పనసచూత ఖడ్గారఫలవి ష

ములవెలింగెడి తావులఁ గలయఁజూచి

పుడమికోమిటె యెచ్చోట గన్బడమి సెచ్చి.

44

—:స్తీతను పాకశాలలోను వెదుకుట కానరామికి వగచుట:—

క. గరుడోరగ కిన్నర కెం పురుష సురాంగనలనెల్లఁ బొడగాంచితి న
థరణిజఁగననైతి నిశా చరులయ్యోధ యామెఁ జంపిరదేమో.

45

వ. అనిమతీయు.

46

క. నడుదారి జడధింగని భయ! పడి మడిసె సె కోర్కెదీరుఁ పమింగినిసిదళా
స్యండు మ్రింగె సె వతిపై భ్రమ! విడిచె సె పొగింబులెట్టి వెతలంగ నెనో. 47

. పుడమిపట్టినినేనుఁ బొడ గాన కేగిన బాణము ల్విడుచు శ్రీరాముండన్న
చావును బొడ గాంచి సామిత్రిమృతి సెందు భరతశత్రుఘ్నుల వ్యార్తఁదెలిసి
కాలధర్మము సెందఁ గలరు తల్లులు చత్తురర మకులమెల్ల నడగిపోవు
కాకుత్స్థమరణంబు గాంచి సుగ్రీవుండు గడతేరు భార్యయుఁ మడిసిపోవు
నంగదుండు చచ్చువానరుఁ లంతరింతు! రుభయకుల నాశనంబగున్ న్నవేరు
లేక యెట్లుఁగాంతును మైధిలిన్ రఘుక్తి! తీత సుగ్రీవుల కడకే నెల్లుబోదు. 48

ఉ. ఎచ్చట డాచిరో దనుజుఁ లిప్పురిదోకను జుట్లఁబెట్టికై
పెచ్చిన రావణుండదరఁ నీడిచి కొంచును బోయి రాముతోఁ
దెచ్చితి లంకచూడుమ నతిం జనకాత్మజఁ జూచి కొమ్మ నా
కెచ్చటఁ గానరాదని వచించెద రావణువ్రక్కలించెదన్. 49

వ. అని వితర్కింపుచు సెక్కగోవురాగ్రంబు పైకెక్కి నల్లలంకులంగలయం
జూడ సెండుచో నయనాభిరామంబగు సెక్కయారామముంగని యందు జ
నకజాత తయండందగునని తలంచి నిరీక్షింపఁ గుసుమఫలపత్ర విశేషముల
నలరు నశోకవృక్షమూలమున నధిష్టించి మొగముముడిచి నేత్రములన్రవిందు న
శ్రువులం దుడిచి కొనుచు రాక్షసాంగనల మధ స్థమైయున్న యయ్యమంగన్ను
లారంగని యక్కన్నియ పూతయగు తయేయగునని నిశ్చయించి యగ్గోవు
రంబునుండి దిగ్గునడిగి యారామంబుంజేరి. 50

—:హనుమంతుం డశోకారణ్యమున సీతంగాంచుట:—

.. ఎలతమ్మిడుమ్మెదఁ లింకగ్రక్కినతేనె చాలునాఁజెక్కిఁబుల్ పాలిపోవ
నునుదుమ్ముగ్ర మ్మెడిఁ తనుపుంగీలూడు శబలశలాకవిధానఁ నిలవొరంగ
దుర్దశవా శముల్ తొక్కి నెత్తినియెక్కి నడచెవాదురుమెల్ల జడలుక
నినర్కంగ సుగందుఁ నిపురునానధరంబు నూర్చువేడిబాసంగు సెరపుదప్ప
రామరామయటంచు నాక్రందనంబు! చేయుగన్నియఁగ న్నెని తయే ని
జంబటంచును మనమునఁ సంతసిల్లి! యెరులకీగువడకుండ నత్తరువు నెక్కి.

చ. జనక జంగంటిఁదీరెను విచారము కోరిక లెచ్చి నీమెతా
ల్చిన రవణమ్ములాన్యపుండుఁ చెప్పినయట్టివె మింటిదారిగా

జనునవుడన్న గాగ్రమునఁ జారగవై చినయట్టి వస్త్రభూ

క్షణములు నెంచగానివియుఁ సందియమానరియాట కెంతయున్.

52

గీ. కానతయే నిజమయఁ ఁఖండబలుని! రామునింతాని దుఃఖఁ ఁహోమునింగి

రాక్షసశ్రమధఁ గుఁరంగివ్యాఘ్ర! ములనదుమచెగడినరీతిఁ బొగులుచుండె.

గీ. ఎల్లపదవులువిడిచి పాఁజేతుతో న

రణ్యముల నమోధ్యంబోలెఁ బ్రదుకుచున్న

సాధ్వీప్రియఁబాసి వలవంతఁసమయుచున్న

యదివళమె విధిగతిదాటఁనక్కటకట.

54

వ. అనిష్టులు చింతింపుచు నవనిజంగలసి సంభాషింపం దరుణమ్మిదికాదని యలు
మాత్రనూపమ్మన నక్కొమ్మలం బొదివికొని డాగియున్న సమయమ్మున నవనీజా
తహృదయమ్మపహరింప వివిధమాల్యాభరణ భూషణుండయిన రావణుండు కొం
దలు సుందరీమణులు కరన్యస్త దీపికాయత్తలై యరుగెలంకుల నడుచుచుండ
తంజేరి.

55

—:రావణుండు కామాంధుడై నీతయొద్దకువచ్చుట:—

చ. కనుఁగవవిప్పిచూడుమ నుఁఖలబొనగూర్పుమ నిన్నుఁగోరి వ

చ్చిన నను గౌరవింప విదిఁచెల్లునె పల్లవపాణి పూలపా

న్మనఁ బవళింపఁగాఁ జనుమఁభోగములందఁగ నిచ్చగింపుమా

మనుజునిపై భ్రమింప కనుఁ మానముబొందకు మిందునుండఁగన్.

56

గీ. అడవినాకుఁ గూరల దేహియాత్ర నడుపు

నరువలన నుఖంబెద్దియో తరుణినీకు

కలిమి బలుముల సుందెడుఁ కాలమిపుడు

వచ్చియుండ వెనుకజూడఁ వచ్చునటవె.

57

చ. కలవదె పూలతల్పములుఁ గాంచనహర్త ము లూడిగంపుఁగాం

తలుమ్మదూపుష్పగంధములుఁ దక్కునిగారఁపుఁ బట్టుపుట్టముల్

ఫలములు నాజగవ్యములుఁ బాలును మీగడ కండచక్కెరత్

గలపములానవమ్ములునుఁ గాంతసుఖంపకయేల కుండెడె.

58

మ. సురయక్షోరగ కెన్నరాంగనలు నాఁహోటంగలారైన నీ

కరణిం జక్కనివారుగాని కతనన్ గామింపితిన్ వచ్చితిన్

మధురామాయణము.

సర జానన కు వశ్యుడను నాఁసామ్రాజ ముల్ నీవినా
తరుణుల్ గొల్తురు నిన్ను నిశ్చయము నిత్యానందవై యుండవే. 59

గీ. హరిహరబ్రహ్మలకునై నఁ నలవికాని యిప్పురము నరులకు వశంబే చొరంగ
నాశవిడుపుమ మఱియేల యబలనన్ను గౌరవింపుమపై వాడఁగానుకనుమ.

వ. అనియిట్లు కర్ణకఠోరమ్ముగం బలుకు బలుకుల కెటుపాటుమొగంబున నులుకు
చు నతని కడ్డమ్ముగ నొక్క తృణఖండంబునుబట్టి పరాఙ్ముఖయగుచు. 61

—:సీత రావణునిపైఁ గోపగించుట:—

క. జనకునిపుత్రిక దశరథ! జనవరుకోడలను రామచంద్రుని భారక
మనమున నించుక తలఁవక! ననుగవయం గోరసీకుఁ నరకముగాదే. 62

గీ. కండక్రోధ్యునఁ బ్రేలఁగాఁగడగుటెల్ల! చేటుకాలమె రామునిఁ చేవతెలియ
దే ఖరాదులగతిఁజెందెదే గుణంబు! లేదె నీమకాంతలఁ బొందరాదె నీచ.

ఉ. ఎంతటిబంటవీవు జగతశుడు లేనితెరంగు జూచినన్
వంతలఁబెట్టి బల్కిగొనిఁ వచ్చినదొంగవు సిగ్గులేదె నీ
కెంతయుఁ జెల్లుబగ్గడముఁ లింతులచోట ననంగనిప్పునా
కాంతుఁడెచెంతనున్న నినుఁ గండలు కండలుగాగఁ జెండదే. 64

గీ. బ్రదుకుతెరవెటింగితివేనిఁ రామునాశ్ర! యింపుమానన్న నాతనికిచ్చియట్లు
గానిచో దొడరితివేనిఁకాటుచిచ్చు! పొదవిధాన నిన్నేర్చు నీపురముతోడ. 65

చ. ఇనకులు బాణజాల మెటకేగిన నీవెనువెంటవచ్చి నీ
తనువును నుచ్చివచ్చి బలెంతంబగు దాళఫలంబులట్లదో
యును తలలొక్కపెట్టున నెయున్న కలమ్మును బంధమిత్రవా
హినులను బుగ్గుగొట్టునికఁ నీటికిఁత్రుల్లెద పౌర్చియుండుమా. 66

ఉ. పాపపుమాటల న్ననునృపాలుఁ బ్రతిజను గోరి నైచితి
గోపమువచ్చి శాపమిడఁ గూలకయుందువె నీవునీకులం
బాపరమేశ్వరుండయిన నడ్డిన నడ్డునె నాదుమాట
కాపురుషన భావమడి కన్నడఁ ప్రేరితి వంతయేకదా. 67

వ. అనిపలికిన రావణుండు.

ఆ.గీ. ఆడుదానవగుట నాగియుంటినిచెలి! యేలనూరుకొలఁదిఁ ప్రేరెదిపుడు
నిన్నుజంప రెండునెలలుపై నన్నెల్ల! కన్ననవుదుదు, యెంతనుక్కమిగుల.

ప. అనుచుం గోపాద్వీపీతమానసుండయి రావణుండు రాక్షసాంగనలజీరి నయభయముల నాపై నాపేక్షకలుగునటుల దీనిని బోధింపుం డట్టియకొననిచో బలవంతమునబట్టి భక్షింపుండని తనవృగించి భాన మాలినిఁగూడి తానరుగునంత నారాక్షసాంగనలు.

70

—రాక్షసాంగనలు వేఱపింప లే విలపించుట—

. లంకేశుప్రజలీవింక యెఱుంగ వే యింద్రమట్టాడి జయించెనుమ్మ
తనభుజాబలము చేతను బట్టుకొని వెండికొండ నెత్తి నయగఁబూండునుమ్మ
దిగ్దంతి దంతపక్షిని బల్కించెకలించు చండప్రచండ జైత్రుండో నుమ్మ
గరుడగంధర్వాద్యమర కన్యకాలోల భోగ సంపూజ డైపాసగునుమ్మ
అట్టివానికొఁగిటను సౌఖ్యంబుఁగొనక

పొట్టకూటికి నడవులఁ బట్టితిరుగు

మనుజునింబట్టి మొఱవెట్టఁ జనునె చెలియ

కలుగునే యెప్పటికిని యీ కలిమి బలిమి.

71

క. అనితర్జనభర్జనఁజే సిన మూర్ఛిలియంతఁదేలి శ్రీరాముని ల
క్ష్యణు నాత్మఁదలచి విలపిం చెనిటుల దుఃఖా మగ్నఁ చిత్తాంబుజమై.

72

క. హారామాహాలక్ష్యణ! యీరాక్షసులెల్లఁబట్టి యిక్కట్టులనె
గారింపుచునున్నార! యీ రక్షింపరె దయామయాత్ముల్ మీరల్.

73

వ. అనిమతీయు.

74

ఉ. ఎంతటియింటఁబుట్టిన నికెంతటి యింటను బడ్డనేలయీ
వంతల సుందఁగా నజుఁడు వ్రాసెను నెత్తినినేమి చేయుదున్
జింతలగుందు జీవనము జీవనమే మృతి సుందమేలు సా
మంతము జూపినన్న నవమానము చేయదలంచి రిచ్చెలుల్.

75

క. వలసినయప్పుడు చావుం గలుగకయాబొమ్మవ్రాసెఁ గడముట్టుటయె
ట్టులొ యిట్లయినం బ్రాణ! మ్ములు పొకుండంగ బాధ పొందఁగ వచ్చెన్.

76

వ. అని విలపించి విచారమున సోమ్యగిలి యిలంబడియుండ నప్పుడు నిద్రాపర
వశతం జెందియున్న త్రిశటయ్యను రాక్షసాంగన వేఱొగ్గని కట్టెదటం గూడి
యున్న రాక్షసాంగనలతో శ్రీరామలక్ష్యణులు శ్వేతపుష్పంబరాభరణ భూషి
తులయి శ్వేతద్విపమ్మల నారోపించి లంకంజేరిరనియు రావణుని జయించిర

మధురామాయణము.

నియు స్వప్నంబును గంటింగాన రామునకే జయంబగు నిస్సంశయముని పలికి యింకను తంబాధింపక నయభయముల నెదిగి యుంటుందగుననిన నందుల కియ కొని యయ్యమజోక మ్మనసుం బోకయూండి రంత యయ్యంగ నటుంటం గొమ్మలమాటునం డాగి యమ్మారుతి కొంతవడికి సమయము స్వేదియండితటి యొనగూడ సంతసింపుచు హనుమంతుండు.

77

—హనుమంతుండు జానకీతో మాటలాడుట—

1. హరువిల్లువిరిచి జనకే! శ్వరు పుత్రింబెండ్లియాడి సయమివరున
ధ్వర ముగ్ధావందాటక! బరిమార్చిన రాముబంట! వాయసుతుండన్. 78

2. హనుమన్నాముండ రాముం! డనుపంగా తనెడుక! నరుదెంచితి నా
వణుండడవినున్న యాయమం! గొనివచ్చిన వార్తదెలిసి! కొనిభగ పరిచెన్. 79

వ. మఱియు సవిస్తరంబుగాఁ దెలుపంగ డంగి యిట్లనియె. 80

.. తరణిసదంశుండు! దశరథుండనురాజు ట్టాచక్రమేకధ్వజముగ నేలె
నతనికిఁ బుత్రులు! నై రామలక్ష్మణ భరతశత్రుఘ్నులు! ప్రబలిరందు
రాముండు జాన! సౌమిశ్రులంగూడి కైకవరమ్మనఁ! గాననముల
కరిగియచ్చోట మా! యాకురంగ మువెంటఁ జనంగ దశాసుండు! జనకపుత్రి
మాయలను బన్నికొనిపోవ! మగుడఁ బర్క

శాలకరుదెంచి యాత! జాడఁగాన

కడలి యయి సరడవులఁ! గడచిగడచి

కడకుఁజేరిరి ఋశ మూ!కంబు పొంత.

81

వ. ఇట్లుచేరి రందు రాముండు. 82

.. ఇనజనతోసఖ్య! మొనరించి యాతని కభిమతంబుగ వాలె! ననినడంచి
కెప్పింధఁగృవసెనం!గిన మెచ్చి హర్షించి లానురస్పించిన! వానరాభి
నఖిలదిక్కుల త! నరయంగఁబుచ్చె నందేమిక్కరుండనే! యితైరంగు
బట్టివచ్చితిని నం!పాతి పలుకులువిని సంద్రంబులంఘించి! నరవిలంక
చొచ్చి యెల్లచో!గలయంగ!జూచిచూచి! తుదక్కుగంటిమిమ్ములనిట! నదనలిక్ష్మ
సుఖులు రామలక్ష్మణులీపు! సుఖివెవారు! నినజుడునునిన్ను నడిగిరి! జననివింటె

వ. అనవిని జాన రమణి! యంతనె గుండియ జల్లనంగ నా
త్తునుగడు నివె ఊంజడుచు! దద్దుమశాఖను బొంచియున్న పా

సుందరకాండము.

వనిగని నేడు న్యవ్వుమునఁ వానరుగంటి నదేమిచేటాహఁ
యనిబెగడొంది వీడ సురుఁడొసె బ ముఖుఁడొసె యెఱుంగ రాదుగా. 84

చ. అనితలపోయుచున్నతటిఁ నాతఁడు తద్ద్రుమ కాఖిదగ్గియా
జనక జడెంతనిల్చి నలుఁచానవు పొర్వలిపై వచింపుమి
వ్యనినిటులుండ నేమియనఁ బ్రాకృతకర్తము వచ్చెనిట్లు రా
మునిసతి త నజ్ఞనకుఁ పుత్రి దశానుఁడు తెచ్చెవంచనన్. 85

గీ. అనినఁగంటి తనటంచుఁ హర్షమంది మ్రొక్కియోతల్లిదుఃఖాన్ధిఁమునుగఁదగదు
తాళుమింత నెవచ్చు భూఁపాలుఁడిటకు నిన్నుఁగొనిపోవు రావణుఁ మన్ని గొనును.

గీ. ఇనభుఁచెల్చిజేసి కవులఁ నెల్లదిశల నిన్వేదక బుచ్చె వారిలోఁ నేసుకండ
నిట్లులంకా పురంబెల్లఁజు బెట్టి వచ్చియిచ్చటఁగంటి గఁన్బండువయె. 86

గీ. అనిననివి యెల్లమాయయేఁ యానుదనుజ! నాథుఁడిట్టివేషమ్మునఁ నన్ను మోస
పుచ్చనంపిం చెననియెంచిఁ బుద్ధినెట్టి వారు రామలక్ష్మణులీవెఁవండవనిన. 87

ఉ. శా మసువర్ణమూర్తులు ధఁరాధిపు లారఘురామ లక్ష్మీణుల్
భూమిభరమ్ముమాన్పుటకుఁ బుట్టిరియిట్లు దయామయుల్ మహా
ద్దామపరాక్రమక్రమణఁ ధన్వులు సత రతుల్ జిగీషు లిం
కేమని చెప్పుదుం జననియేహనుమంతఁడ వాయుపుత్రుఁడన్. 88

—•—హనుమంతుండు ముదిక జానకికిచ్చుట—•—

శా. ఇచ్చెన్పుష్పిక నీకొసంగుమని భూమీశుండు నాచేరి
విచ్చంఁగైకొనవత్తయించు నిడఁగాఁ నెంతోమదంబందిక
న్విచ్చున్జెచ్చును ముదికంగొనుచుఁ భావించుం బ్రభుంజ్జలెహ
వచ్చెన్పుష్పిక నేడు వల్లభుని సద్వార్త ల్ వచింపన్ దయన్. 89

మ. అనుచున్పుష్పికఁ గంటనద్దకొని నన్నారామునిం గూర్పవ
చ్చిన నీసతగృహకేమనందుఁ దొలినీఁచేఁగాదె నైవాహమ
యె ను నీసతగృతులొందియంటిఁ గడుఁ బృథ్వీశుండు నన్నాత్మఁగో
రునె ప్రేమించునె యెప్పుడెల్లఁగదెఁ పేరుంబొందునొ యుంగ్రమా. 90

స. అనివలికి హనుమంతుంగని. 91

ఉ. వచ్చితివయ్య నన్ననువఁ నానరవర మహాబలుండ వీ
నెచ్చటఁ జిక్కు సుందక తఁరించితివంబుధిలంక చొచ్చిబత్

గీ. పరపురుషు నెఱుంగని నాదుఁ దరిని నిలుచు

రావణుంగని వెఱచి మూర్ఛను మునుంగ
భూమిభేదించి తనహస్తములను బల్కి
నరదమందిడి తెచ్చెనన్నతఁడు గదిసి.

102

గీ. అనపుండమ్మటకాత్తదాఁ నలరి మెచ్చి తల్లి నీదు శీలంబు సత్యంబుధర్మ
గుణముదగవుదపమ్మునుగణనసేయివశమెవచియింతుసివియెల్లఁ బ్రభువుతోడ.

గీ. పోవలెను నీదువార్తరామునకుఁ దెల్పి జాలపరచిన పనిలేదు సాధ్యయతఁడు
నమ్మునట్లు వచింతు నాకిమ్ములెమ్మ యెఱుకకై యానవాలుగ నెద్దియైన.

104

—●— శీత ఆనవాలుగా చూడఁమణి మారుతీచేతికిడుట —●—

.. అనవినిజానకి యాచిత్రకూటాద్రి దాపసాశ్రమమున భూవునంక
శయ్యనేనుండఁగా నడిలేక యొక కాకమరుగు దెంచియుమత్తుఁ చాంతరమునఁ
బొడువ నెత్తురుగ్రమ్మఁ బొడగనిరాఘవుం డిషికమ్ముమంత్రించి యెంచివై వ
నదియొక్క బ్రహ్మస్త్రముయిపోయి యవ్వాయనమ్ముఁ దిప్పెను దిలోకమ్ములెల్ల
అంతదానిఁ దరింపలేక డలిమగుడఁ కాకమరిగివేడిన నమోఘమ్మునాశ
రమ్ముదానికిఁ దావకాంగమ్ము సెకటియిచ్చిచనుమనఁ బ్రభునా జనిచ్చెగన్ము.

వ. ఇటుల సెక్కనయనం బయి స్త్రమ్మున కిచ్చి వాయసంబరిగిన నాటివృత్తాంత
మునుగండతలంబున విభుండు లిఖించుమనశ్శిలాపత్ర రేఖయు నెఱింగించి.

క. తనచీరఁజెఱంగునఁ గట్టిన చూడఁమణిని గడువడినివ్వెప్పియెను
గినఁ గంటనద్దికొనుచుఁ గొనిమొక్కె ధరాత్తజాతకున్ భయభక్తి.

107

వ. ఇట్లు సాష్టాంగదండప్రణామంబు లాచరించి శ్రీరామచంద్రుని పాదారవింద
మ్ములు డెందమ్మునందిడికొని వాయునందనుండు ప్రయాణోన్ముఖుండగుటయుం
జూచి తయిట్లనియె.

108

క. రామునకు నాదుమొక్కగఁ బ్రేమనటక మొక్కమీవు పేర్కొనుమా శ్రీ
రామునిముందర నిటనా బాములు కపివీరమఱియు బల్కుమయిటులన్.

109

క. ఖలుఁడొకఁడు తనదు సతిఁగొనఁ దెలిసియె పతియూరకుంట తేకువయేలో
కులు నిందింపరెక్షత్రయి కలపొరుషములను విడువఁ గూడునె ధాత్రి.

110

వ. అని పల్కుమని పిమ్మట.

111

సూరకాండము.

క. మీమాయలేనెఱుంగుడు! నేనూయూమయలు దనుజుఁ లింతిన్నన్నున్
మోమోటవడక చెఱుపం! గా మదినూహించియిట్లుఁ గాపించితిరో. 123

వ. అనిపల్కిన విస్తయభ్రాత స్వాంతులగుచుఁ గొందఱయ్యంగ నఁజంగటం గా
వుండం గొందఱుపఱచి రావణాసుతుం రి కేల్తోడ్పులన్నిలిచి. 124

చ. దివిజవరేణ్య నాజ్ఞఁ జనుఁదెంచిన దూతయొ యక్షునూతయో
యవనిజరోయఁగా ననుపునారఘురాముని దూతయో యొకం
డు వనచరుండువచ్చియుఁ గడువడి తనుజూచి మాటలా
డివనము శింశుపాతరువుడించి నమస్తముడుల్పె నున్మతిన్. 125

—రావణుండు మారుతిపై రాక్షసులంబంపుట—

ఉ. అనవిని రావణుండు హృదయన్తున మండుచు నంబు శ్రీక రా
ననములు కెంపునింపఁగ ఘనధ్వనినాటిచి సొండుపట్టివా
నిని యిటుతెండు నాయెదుట నిల్పఁడటంచు మహూగ్ర రాక్షసా
ళిని బనుపంగ రోయుచు బలీముఖుఁ బ్కఁగ వారలుగుర్రై. 126

గీ. పరశుతోమరముగ్ధరఁ పరిఘభిండి
వాలముఖ్యసాధనములఁ గేళకూళి
గానడఁచి చిచ్చునంబడఁ గడఁగుమిడుత
లట్లఁబావనిపై గదియంగ నతఁడు. 127

వ. ఆరాక్షసులంగని కోష్ఠాటోపమనసుకుండగుచు. 128

మ. ఘనరాగధ్వనినార్చి వాద్ధలుగలంఁ గంబాఱదిహక్కుడ్యముల్
పెనుపారణ భువ్రివీలఁ జుక్కలదరంబెందూళిలోకన్తు తె
ల్లనుగప్పన్ విలయాహితుల్యమగు నాఁలంబుధ్ధతింద్రికెన్ నే
ర్చినఁ జెల్లాచెదురయ్యెలంకదనుజుఁ త్పేడ్పాటునంగుయ్యడన్. 129

వ. మఱియు విజృంభించి. 130

చ. పనిచిరి రామలక్ష్మణ విభావసు పుత్రులు నన్ను నేను
తనువెదుకన్ సముద్రమును దాటితి వచ్చితి లంకచొచ్చితిన్
మనుజువరేణ్యుబంట హనుమంత సమాఖ్యుడ లంకఁగాల్చి
తనెఱిగి సంద్రముం గడిచి దాశరథిం గొనివత్తు నిద్యైయిన్. 131

గుధు రామాయణము.

శ. ఇనజుఁడు సేనగూర్చికొని యిచ్చటఁజేరిన యంతలోన రా
వణుఁబరిమార్చి రాజ విభవస్తులు బూడిదపాలుచేసి పు
ష్పను మఱియేడ రాజ మిఁకఁ జూడగమీప్రభువేడ మీకువ
చ్చెను మృతిజెందుకాలమునఁజెందురు వ్రగ్గడలేల పొందునాఁ. 132

గీ. పరశుముద్గరమునలతోఁ మరముఖాది
సాధనమ్ములఁబైకొని సమయఃఖోవ
గాధ్యజస్తంభగతపరిఁ ఘమున ననిల
జుండు గండడంగిఁచె బ్రహ్మాండ మదర. 133

క. ఇటుచూచిన నటుగన్బడు! నటుజూచిన నిటనెనిల్చుఁ నటునిటుదానై
పటుచటుల స్ఫుటపటిమఁ! వటపటమనిఘటములటులఁ బగిలించెదలన్. 134

వ. ఇట్లు వనచరుబాటింబడి కొందఱు మడిసిరి. మఱికొందఱొత్తలకాభయమ్ము
లలముకొనం దిక్కులం జెదరిపారిరి. కొందఱు గుందుచు రావణుంజేరి య
త్రైరంగఁటింగింపఁ గోధ తామ్రాక్షుండగుచు సంబుజ సంభనాత్మజుండగు జం
బుమాలింగని యిట్లనియె. 135

—హనుమంతుండు జంబుమాలిం జంపుట—

క. వానరుఁడొక్కఁడు మనయు! దా నవనంబెల్లఁజెటికెఁ నలయించెను మ
త్సేనన్నీ వేగికదిసి! వానింబరిమార్చిరమ్ముఁ వలఁతివియెందున్. 136

వ. అని నియోగించిన. 137

మ. ఘనకోదండము బాహుదండముననుఁతగ్రంథక్రియం గ్రాల
షణనేత్రాదుణ మాలికావ్యవహితాఁ న్యకూరరోచిచ్ఛటల్
మొనయి రక్తవిభూషణాంబరదుచుల్ భూయిష్టమై నిండఁగఁ
గుణటంకార విభేదితాఖిలదిశాఁ కుద్యుండునై మందుచున్. 138

క. చనియర్థ చంద్రబాణ! మృత వక్త్రము సెంచి శిరముఁ భుజములుగాడన్
జొనివెన్ బదినులుగలు బా! వనిపై సంతటనతండుఁ వనుపడుబల్కిన్. 139

క. ఘోరమహేధము నెక్కటి! దారుణగతిఁ జీల్చితెచ్చిఁ దైశ్యనివేయన్
నారాచదశకమున వి! దారింఁచెను రక్కసుండుఁ దానింగడిమిన్. 140

వ. అంతట. 141

మ. చటుల్గ్రస్సుట రోవదీవుడగుచుఁ ♦ త్తొత్తమల్లాడను
 దృటగర్జాకృతి నార్చిపేరిచి ధ్వజస్తంభస్థదండంబునన్
 గుటిలుక రక్కసు మోదిసారధిని నుగ్గంజేసి యశ్వమ్ములన్
 భటులన్ గుప్పునఁ గూల్చె సెక్క-మొగిఁ గల్పాహిప్రభన్ రేగుచున్. 142

వ. ఇట్లు జంబుమాలింజంపి కపివరుండు తోరణస్తంభంబునంజేరి యుండెనంత
 నివ్వార్తం దెలిసి దనుజవల్లభుండుడ్డిపితకో శృండయి మంత్రిసుతసప్తకమ్మును
 రావించి పనుప నేతెంచి వారును దద్విభమ్మున న్నడిసిన నిని రావణుండు మండిన
 దుచు యూపాక్ష విరూపాక్ష దుగ్ధరప్రభు సభాసకర్ణులను సేనానాయకులంగ
 ని యిట్లనియె. 143

క. కోతుల లావుంగల వేళాలియిలోకమందు ♦ నేనఁఱుఁగుదు గం
 జాతాప్తకుమారాదుల నాతతభుజశౌర్యవిక్రమా యతతనులన్. 144

—♦—విరూపాక్షుడి సేనాధిపతులదుంచుట—♦—

క. వారల రీతి నభః శ్చారంబిచ్చాన్వయాప ♦ సాహసశౌరో
 దారోత్సాహజవమ్ముల నారయఁగాఁ గలవె యివ ♦ నాటుదు చూడఁ. 145

గీ. నాకుఁ గీడొనరింప మనమ్మునందు
 దలఁచి ఘోరతపమొనర్పఁ దత్తపమ్ము
 వలన వృషుండు కల్పించిన భయదభూరి
 సత్త్వవిగ్రహాయత్త పిశాచమొక్క. 146

క. దనుజుల వనచరయాప మ్మున దుంపన్న న్నుదానె మోసమొనర్చన్
 మునిసురగంధరా దులు పనిచిన కృత్తిమొ యెఱుంగవడ దాత్తుఁగనన్. 147

వ. అనిపలికి మఱియు నిక్కంబుగ నిందుండె మమ్ముంగెలువ నుపాయమైదంబు
 డగట్టక యిబ్బలు భూతమ్ముంగల్పించి యంపెంగాన మీరలరిగి వానదుండని
 యనాదరణంబుఁజేయక ప్రయత్నమూలమ్మునం బరిగొనుండనిన రథగజతుర
 గ సేనాసమన్వితులయి బలసి చని యత్తోరణస్తంభంబునందున్న కపింగని
 నల్లెలంకుల నస్త్రశస్త్రమ్ములం బొదివి రాసమయమ్మున దురుండు. 148

క. సితసాయకములను సదా గతిపుత్రుం బొదువఁదాన ♦ ఖండితసత్త్వ
 తిమింటి కెగసి దిక్కు రితగర్జాధ్వనిని నార్చె ప్రీలజగమ్ముల్. 149

మధురామాయణము.

క. అతనితో నేగిన యి బైతేయుండేరునోడఁ ధరఁబడఁదన్నఁ

తుల్ తొడ లురము శరలఁ బాతతగరి నుగ్గునూడఁ యైబడితెల్లఁ. 150

వ. అంత.

151

క. యూపాక్ష విరూపాక్షులు! కోవమ్మున మింటికెగయఁ గూఢోన్నతపా

హాపటిమహాలిచెఁ ద! దూప్రమములగు వడకయుండఁ దుత్తుమరులుగాఁ. 152

క. తదుపరి హతశేషులపై! గదగొని కుప్పించిదాటిఁ కపివరుడడఁపఁ

జొదలిన నెత్తురు పేరుల! గుదెవడు శవపచ్చులెల్లఁ కోనలఁ దేలెన్. 153

వ. ఇట్లుగ్రంభయిన నైన ంబంతయున్ మట్టాడి ప పగలింటిగాములరేనిం పో

లెఁ దోరణస్తంభంబుం జేరి యమ్మారుతి తేరిచూడరాక వెలుంగుచుండె నప్పు

డితైరంగంతయు హతశేషులవలనఁ దెలిసి కలతంజెంది వలలాదనవ్రథుం డ

క్షుకుమారు రావించిబనుప నతఁడు యథ్ధనన్నధుండయి వెడలివచ్చి. 154

—●●●అక్షకుమారుండు మడియుట●●●—

వ. అసమపరాక్రమ శ్రమణుఁ నక్కపివీరు నెదిర్చిపేర్చి న

లైసల నిశాతబాణములఁ దెంపటియై చొనువంగఁ దానునై

రసమునఁ జూచిచూచి యొకఁ మాక్రతునఁ దచ్చరపక్షిగ్రసెంచి యా

కసమునకేగ రక్కసుఁ డఁఖండ జవమ్మున దాటి వానితోఁ. 155

155

వ. ఇట్లు మింటంజేరి.

156

మ. స్ఫుటబాహాపటిమన్ బృషత్కముల నాఁస్ఫోటించి , యన్నహూ

తగ్రటతన్వార్గణ ధూనువహ్ని నిచయాంతర్దగ్గ నందీప్తుడై

వటుక్కృషారుణ మేఘమధ్యగత సఁప్తాశ్వుండు నావానరుం

డటసెప్పెన్ విదళించె నమ్ములుకులంఁటం గేలునం బ్రాముచున్. 157

157

క. వెండియు నాత్మనీతఁడు బ్రవీణుఁడు కాడని యూరకున్న ను

ద్దండతరాగ్రహప్రబలఁ దర్పమునం గదియంగవచ్చెనా

చండపరాక్రమం బెలుంగఁ జక్కడతుం దృఢలీలనంచు దో

ర్దండపటుత్వసంపగ రఁధమ్మడఁచెన్ భువినశ్వముల్ వడఁ. 158

158

గ. తథమునుగైసడించి యారక్కసుండు

నూహటింపక యుగ్మిడై యురికి శాత

నుందర కాండము.

ఖడ్గకోదండపాణియై ధగధగనవీధి

కెగసి మగుడ నక్క-పివీరుఁ డెదురునంత.

159

ఖగ పరియురగంబుఁగదియుచందమ్మున నక్షునిఁగడకాళ్లఁ నణచిపట్టి
పుడమికిలంఘించిఁ తొడలు గుండియతొక్కి నెత్తురుల్ గ్రక్కగాఁ నెత్తివైఁ
యెమ్ములువిరుగంగఁ జిమ్మియునంగ సంఘలువీడ నడిచియుఁదొడవులూడ్చి
శిరము భుజమ్ములుఁ కరములు కడకాళ్లు పొడిపొడిగాఁజేసిఁ పొడిచి పొడిచి
చంపిత తేనెపైఁబడిఁచదిపిపుచ్చి

గరుడగంధర్వకిన్నరాఁఖండలాది

సురలుమానులు వెఱగందిఁ చూడవిజయ

మంది తోరణమున కేగి యతఁడుసలిచె.

160

వ. అంత నిత్యైరంగంతయు హత శేషులవలన విని వనుజవల్లభుండు వనమ్మున
నుమ్మలించి యెట్టకేలకుం దెలివిసుంది యింద్రజిత్తును రావించియున్న తెరం
గంతయుఁ దెల్పి నీవతిబలవరాక్రమణుండ వే నెఱుంగుదుంగాన నీవరుగుమనిన
యను జంగొని యుద్ధనన్నధుండై.

161

—♦— ఇంద్రజిత్తు హనుమంతుని నెదిరింపఁబోవుట. —♦—

శా. జానాదంబును నేమికారవము దిక్స్వంధుల్వగుల్పంజ తు
స్నేహోద్ధాత పరాగభూతతమముఁ తస్మిజాస్త్రశస్త్రవ్రజా
నూనాంశు తిదీర్ప నింద్రజియగఁజ్యుం దోరణస్థుం గపిన్
జోనీకుండుడు పట్టుడంచు గదియం బోవానరుండుద్ధతిన్.

162

క. ఊరువడిబెనగిన నిర్వురు! నిరుపమబలయుక్తులమరుఁ నేర్పునఁబోరన్
ధరకంపించెఁ బయోధుల్. తెరలెన్ రవిమండలంబుఁ దిరుగుడువడియెన్. 163

శ. తరువుల బాణముల్ జదిసిఁ దాటులపోటుల నానిశాటి ని
ర్భరగతి సుంబఁదాఁగనలిఁ బాణవరంపర మారుతాత్మజుం
దురటిలజేయ దూళిగతిఁ దూరుచు దారుచు మింటి కేగిక
స్తైరఁగించరించె వానరుఁడుఁ భూరిగుణధ్వని నార్చిదైత్యుఁడున్.

163

గీ. అన శరములు బని -యఁ శనుచు నాత్మ

నెంచి బ్రహ్మస్త్రముం బయోగించునంతఁ

బట్టువడి చేప్తులుండకిఁ పవనసుతుఁడు

పుడమి గ్రక్కదలఁగ వడిఁబడియెవ్విలి.

164

మధురామాయణము.

1. అట్లు లుచునేలననిలాత్తుజుడు బడి యక్కటా యిదియేమొ యజహరాది
దేవపాలితుడ నాదిక్కొరుల్ చొరరాదటంచుఁ జింతిలికడకాత్తనెంచి
బ్రహ్మస్త్రమగుటచేఁ బట్టువడితి బ్రహ్మవరము దీరగఁగాక వశమె యెనక
ననియెఱింగియును బ్రహ్మస్త్రమంత్రము పఠించిన నదివిడివ్రావ సిగ్గుజెంది
యింద్రజిత్తువిచారింఁచె నెల్లరక్క

సుల్పారికెఁ గ్రోతియనిబట్టి చుట్టబెట్టి
మోక్షలంగట్ట రావణుఁ మోలకేగు

తలఁపునం గట్టువడియుండెఁ దరుచరుండు.

165

వ. అంత రక్కసులందఱు బెడకట్టులంగట్టి హనుమంతుంబట్టి తనులోఁదాము.

—◆— బహ్మస్త్రమునఁజిక్కి హనుమంతుండు రావణుని
జూడనేగుట◆—◆—

గీ. ఇదెదొరికెఁ గ్రోతియందఱఁ జదిపెఁబట్టి

యిప్పుడేమెఱుంగని యట్టుఁ లీడిగిలును

బడియెఁ బొడుపుడు బొడుపుడు విడువకుండు

దనుచు రావణు దరిఁచుఁ కొనుచుఁ జనిన.

167

గీ. అకట బ్రహ్మస్త్రముననైననడపజాల

నైతి నీక్రోతినని రావణాత్మజుండు

సిగ్గుజెందుచు దళకండుఁ చెంతఁజేర్చె

గపినిగొనితెచ్చి నిలిచె మొగంబువాంచి.

168

వ. అప్పుడచ్చటి రక్కసు లొక్కప్పుడేఁ గ్రిక్కిరిసి యిక్కపియే యిందఱ రక్క
సుల నుక్కడించెనని వెక్కసపడువారు కొందఱును మెట్టిమలువిటిచి మూతిం
బొడనుంకించువారు కొందఱును నై పలుదెరంగుల డించుచున్నఁ గపివరుం
డేమియు ననక యొదిగి కనులందేలవైచుచుండి కట్టెదుటంగనకరత్న ఖచి
తాంచిత కిరీటాద్యలంకార సంశోభితుండై వెలుంగు రావణుంగాంచి తచ్చో
భాభిరూప్యముల కాత్మంగడు నివ్వెదంబకుచు దుగ్గుణుండగుటం జెడియెఁగా
ని సుగుణవివేకుండయె నేని ముల్లోకములేలం గలవాడగుంగదాయని విచా
రించుచుండ రావణు ననుమతిఁ బ్రహస్తుండు.

169

క. నీవెవ్వడ విచ్చోటికి రావలసిన కార్యమేమి పాగిసమానం

జౌవన మేటికి విడిచితి పౌవానర యెవరువుచ్చిలో తెల్పుమునాన్.

170

- క. హనుమన్నాముండ సుగ్రీ! పుని సచివుండ రాముబంట భూపురిని
తను వెదుకవచ్చితిన్ వా! ర్థిని దాటితి లంకచొచ్చితిన్ ద్రిష్టరీతిన్. 171
- వ. అని రావణుంజేరి తంగంటి నూరకపోదగదని విచారించి. 172
- క. నినుఁజూడ సుండుపనిఁ జే! నిన కాదని వనమునెల్లఁ జెండితినఁజుడి
చ్చిన వరవిముక్తీదొరికి! తిని బ్రహ్మస్త్రిమన కనుమఁతింపకయన్నన్. 173
- క. ననుముట్టవశంబే తో! డు నె విడెనయ్యన్ బలముఁ త్రొల్లంగట్టం
చెనుబలము కలిగియుండియె! చెనకకయిటులుంటి నెదిగిఁ చెప్పితినిజమున్. 174
- వ. అనిమాటియు దనుజాధమా దశరథరాజపుత్రుండగు రాముండు తండ్రియజ్ఞ
నరప తాలక్ష్మణనయితుండై దండకారణంబుఁ బ్రవేశించి ఖరదూషణాది
రాక్షసుల నుగ్గుంజేసి పత్నింగోల్పోయి ఋశ మూకంబుంజేరి వాలిందుగ్రిం
చి సుగ్రీవునకుం గిష్కింధాపట్టముంగట్టి బలువీరులగు నానరుల సేనంగూర్చిన
కలదిక్కులకనిచె నందు నేసుకండ నిండుంజొచ్చి లంకనెల్ల తన్వేదకి యి
వ్వనమ్మనం గంటిఁ బరదారాపహరణంబు నరకమ్మనకు మూలమ్మని యెటుం
గును విట్టిపనిని నీబుద్ధికెట్టులు య నమ్మతించె నిటువినుము. 175

—••—హనుమంతుండు రావణునకు బుద్ధిచెప్పుట—••—

- క. పాదాగ్రనిహతిచేఁద్యద్బాహు గర్వంబణంచిన హరువిల్లుఁ ద్రొంచివైచె
వడివాలముననిన్నుఁ బట్టిబంధించిన వాలిని నెకకోలఁ గూలనేనె
కలననిన్వలగొన్నఁ పలితి నర్జును భంగపుచ్చిన పరశురాముని జయించె
ఖరశరమ్ముల దుత్తుఁమురుగా ఖరాదుల బదునాల్గువేపురఁ జదిపె నెకడ
యట్టివిలుకాని కపరాధఁ మాచరించి

బ్రహ్మదేంద్రులైననుఁ బ్రదుకగలరె

తన్నిశాతాశుగోదృభతఁ తతవిధూత

జాతవేధః ప్రతతిఁజిక్కిఁ చావకున్న-

176

- క. ఘనుండగు రాముసాయక శిఖల్ మినుదారిని రావులాడుచున్
దనువులఁగూర్చరమ్ముల బదమ్ముల శీర్షములంగ నంధులా
ననములబృహమాంత్రము లఁగించుచు ప్రచ్ఛుచుఁ జించుచుంగడున్
దునియలు యుచు న్నెగడఁమూలగతిం జగముల్ చలింపవే.

177

క. ఆ సామిత్రి నెటుంగుదే యతని బాహుచంద్ర నుర్వల్లికా
భా సాజిప్తు గ పాతఘాత ములసఁపాఁబుండ వై నిల్తువే
గాసింబొందక యెంతనీవనగ శ్రీకంఠాద మర్త్యాశికా
నేసాధ రంబట నిల్వ గర్వమున విట్లేలకో తుర్రెదా.

178

గీ. కరితురగ రథస్యందనఁ భరిత రాజ్య
మేర్చి నిన్ను నీకులము నీయిష్టబంధు
మిత్రపుత్ర కళత్ర సత్పిత్రసహిత
ముగ వధింపఁజాలుదు నేనఁ ముట్టినహిత.

179

క. ఇనజునెదుట గాముఁడు రా వణుఁ బరిమారుతునటంచుఁ బల్కినప్రళినక
విసినిన్ను నంటకుంటిని మనుమంతవఱకు సుఖంబుఁ మఱికలదెవయి.

180

గీ. అజుఁడు నీకొసంగిన వరఁమమర యక్ష
రాక్షసాహిగరుడ కిన్నర వ్రజంబు
చే మడియకుండగాని వశించితు వినుము
మర్త కపులచేతనుగాదు మఱచితేమి.

181

క. మనుజుఁడు రాముండినజుఁడు వనచరుఁడీ యిర్దురనిని వధియింతురునిన్
మనమున నందియమంధం జనదిదె నేఁబోవునంత సమకూడుగదా.

182

చ. నిగళము నీపడంబులకుఁ నీగళపాశము కాళరాత్రినీ
నగరికి నీకులంబునకుఁ నాశకరంబగు మిత్తి త
కగునటే సంగ్రహింప వినయిస్తున రామునకిచ్చి తత్కృపం
దగగొని నేర్పునంబదుకుఁతా కరుణాకరుఁడౌటఁ బోఁజెడున్.

183

గీ. అట్లుకాదేని నిన్ను నీయఖిలరాజ
భోగములు బూడిదంగప్పి పుచ్చు ని
శాతబాణాగ్ని శిఖలు వశంబైనైవ
నాపురాంతకాద ఖిల సురాభిక్షేన.

184

— హనుమంతుండు లంకనుగాల్పుట —

గీ. అనినఁ బోపొగ్గి రగులుచు నధమునాన
దుని వధింపుడటంచు వాక్రవ్వ నల వి

షణ్డన నీవు కోపింప యక్ష

సాధుడో వరుణుడో నురాధిపతియ్యో.

185

గీ. దూతయీతనివధియింపఁ దొడరగాన

ధర్మమన రావణుడువిని తరుచరునకు

వాలము ప్రియంబుగాన నవ్వాలమేర్పి

కలయలంక గ్రసిప్పియు బుచ్చవలయుననిన.

186

వ. ఇట్లు వి. షణువాక్యముల యకొని వధియింపక రావణుండు చెప్పినబొప్పున
నవ్వాలమ్ముఁ గాల్ప రక్కసులక్కందుంగవిసి.

187

క. వనచరువాలంబునఁ జూ కిన కార్పాసంబుల న్యడిన్ నూనియనో
డను నానిపి యనలంబిడి పెనుపొందన్తండనూది విడువంగనంత.

188

శా. ఘనశుష్కేంధన దీపితజ్వలననంకాశ ప్రదీప్తుండునై

హనుమంతుండు ప్రధూమితాగ్నివిఃఖాయత్తైక వాలంబుచే

కొని తేయులపైని నిప్పులాలయం గుప్పించి త్రిప్పంగరా

లినయన్నిప్పులు మంటమంటలయి గ్రాల్చె గోటలుం బేటలున్.

189

ఉ. కక్కులుగట్టి నల్గడల గట్టిగబట్టి పురంబుద్రెప్పన

క్కట్టులు ద్రొంచికొంచు జనఁగా నివి నాకననెంత మున్నునీ

పాణమెల్లగంటి నిశఁ బ్రాభవశోభలు జూడనైతిని

ప్పట్టునఁ జూతునంచు దినఁ బావన్నిదెతులు త్రిప్పుచోట్లకున్.

190

వ. అప్పుడు కొందఱు రాక్షసాంగనల నకజపాలికేతెంచి.

191

క. జనకజనీతో సంభాషణఁజేసిన క్రోధి ద్రోకజ్వలనమునంగా

చ్చినగరిద్రెప్పుచు నున్నారనవిని దుఃఖించి యిట్లుఁ ధ్యానింపెమదిన్.

192

క. పతిభక్తిఁ బాయకుండిన సతియేయేనై తినేని జ్వలనంబాఘా

పతివార్తందెచ్చిన మా రుతికి హితకారివగుచు బోవవె కరుణన్.

193

క. అనివేడ ననలుడు ప్రదక్షిణజ్వలన లెగయమండి సీతాంశుండ

య్యను మారుతికట్టెటం గన్నియతఁడరుదఁదియిట్లుఁ గాఁదలచెనెదన్.

194

క. ఘనుడగు రామునికార్యం బునకు వచ్చినకతంబుఁ భూమినుతల్క

సనమోయనిలు సహాయమొన ననుసేర్పక యుండెనగ్ని నయశశరంజై.

195

వ. అని యుత్సాహమున విజృంభించి కట్టుంద్రెంచికొని.

196

ఉ. కోటలుపేటలొక్కటిగఁ గురింగిడిదాటుచు దాటుదాటులం
గాటపు నిప్పులంటియుఁ బొగల్ పురిగ్రమ్ముచు నాటకూటముల్
ఘోటక శాలలంగడులుఁ గోపురవీధులు నస్త్రీశాలలున్
ఘోటలగడ్డ లొక్కమొగిఁ దొల్తనె మందెను మంటలెచ్చుచున్.

197

వ. మఱియు.

198

చ. సురవిభునాయుధాభములఁ శోక సుమాయన పుల్లకాశవి
స్ఫురిత పిశంగ నన్నిభముఁ భూరి హిరణ్మయ రౌప తామ్రక
ర్భుర రుచిరంబులై పొగలుఁ బోవుచు మంటలు మింటనంటి దు
ర్భరగతిఁ గాలె నెల్ల గృహపజ్జులు చిత్రవిచిత్ర రీతులన్.

199

వ. అప్పుడు.

200

చ. దనుజనులాధి నాథుఁడునుఁ దైత్యులు నిల్వను నీడలేక భో
రున మొఱవెట్టుచున్ నడిచిఁ పోలును వెల్వడి పోవుచుండి మం
టను శలభంబులట్టుల నడంగిరి కొందఱు కొందఱుప్పొగల్
కనులనుఁ గ్రమ్మఁగోదెరవుఁ గన్బడమిం బడియుండి రొక్కెడన్.

201

క. చెట్టుల నెక్కెడి వారుం గట్టులఁ బుట్టలను బారఁ గడఁగెడి వారున్
దిట్టతఁజెడి గుండియలం గొట్టుకొనుచుఁ జచ్చువారుఁ గొదువయె చూడన్.

202

చ. సమయమువేచి యక్కపిని శాచరులొక్కెడఁ దాకి యస్త్రీశ
స్త్రీములఁ గఠారులం బొడువఁ రాగని మండుచుఁ దోరణస్థదం
డముఁగొనిరేగి నల్గడలఁ దాయుచు మోచుచు వ్రక్కలింపుచున్
దుమురులు సేయుచు న్వలింకఁ దుర్భర లనతండు నెల్లెడన్.

203

వ. అప్పుడు సమస్త దేవ యక్ష గరుడ గంధర్వులాదిగాగల వారందఱు నివ్వెరం
బొగుల మారుతి సముద్రముంజేరి తనవాలం బాట్చుచుండె నంత.

204

గీ. సరమచని తతోవనేఁచరుఁడు లంకఁ

గాల్చి దైతు లద్రుంచి సుఖంబుగాన
తండలజడిసెందకయుండెఁ దన్వియనిన

తతద్వార్తవిని సంతసించుచుండె.

205

వ. అప్పుడిట్టు లక్కపివరుం డక్కజంబుగ క్కులు పిక్కటిల్ల సెక్కువ్వుడి
సెక్కుండుకుక్కుమిగుల పురంబేర్చియార్చి పేర్చి తమ్ముంగనియు రక్కసులను

క్కడంచి కొంతవడికి శాంతింజెంది యక్కటాకోవత్తువనొవక భూవుని నతి
యందు తావుంగురియుంపక పురంబంతయుం జిచ్చునంగాల్పితి నహహ స్వా
మిద్రోహుండనైతి జనకపుత్రి యేమయ్యె సుక్కయని దెందంబునం గుండ
మందు నమయన్తున.

206

హనుమంతుండు లంకాదహనానంతరమున సీతం దర్శించుట.

గీ. ఘనుని హనుమంతు మించువీరుని నెలుంగ

మనల మవనిజనంటక పెనంగి లంక

గాల్చి దైత్యులద్రుంచె సుక్కడె యటంచు

బొగడు కిన్నరాదుల వాక ములను వినియు.

207

క. చని తనుకన్నెని వం! దనములఁ గేల్లోడ్చినిలువఁ ధరనీసుత

తినిగాంచి పావనీసుఖ! ముననున్నాడవెయటంచుఁ మోదించికడున్.

208

క. గరుడుండనిలుఁడు నీవున్! శరనిధిదాటంగ బాలుఁ సాహసశక్తున్

బరగెడివారనిమిషరవు! పురమేర్పన్నీకుఁదక్కఁ బోలగొరులకున్.

209

క. దనుజులమాయలఁ జిక్కక! కనువిచ్చి మెలంగు నీయఁఖండస్థైర్య

మున కాత్మవెలుగు సుందితి! ఘనురాముం దెత్తువెపుడొక డగంఠుడుగన్.

క. నీవున్నంతకు సుఖినై! యీవితమున నుంటినిప్పు డివేంగినచో

నేవలన నుందునోగద! యోవాయుతనూజయనిన నుప్పొంగుడు దాన్.

211

శా. తల్లియోరుచు మంబుధింగడిచి నేధన్యున్ నృపుండేరఁదా

వల్లుల్ దాత్రములంబలెన్ దశముఖున్ వ్రచ్చుస్సరాగౌ ఘమున్

దొల్లంజేసియు నిన్నయోధ్యకును గోఁకొంచుం జనున్ బొందెనా

తల్లక్ష్మివిభవంబు నాజ్ఞయిడుమాఁ ధైర్యంబుగా నుండమా.

212

వ. చనియెదనంచు దత్పదకఁ జంబులపైఁబడి సాగ్రమొక్కి వీ

దొగని జడధింపరించె నిలఁకుంజరణములు నూని మింటికి

ఘనజవశక్తితోనెగసి కాశ ప్రిగక్కదలంగ నాదిశే

మని పడగల్వారంగ గ్రదానుర గతుల్ చలియింప దిగ్గునన్.

213

క. తనువగోధతి నాకన! మునబెన్నాడువు వడుపునఁ బొడమిననులిపున్

విని కవులదె వచ్చెంబా! వసియని తరుగిరులనెక్కి పైపైఁబొడన్.

214

వ. అప్పుడు.

215

హనుమంతుండు లంకందాటివచ్చి రామ

చందునిం రి సీతవార్త చెప్పుట

ఉ. వచ్చిన యాంజనేయుఁగనిఁ వానరులందఱు కౌఁగిలింపుమన్
మెచ్చుచు నుబ్బియాడుచునుఁ మేలొనగూడెను నీకతమ్మునన్
వచ్చెను నూకుఁబ్రాణములుఁ వారిధి దాటను మాతరంబె నీ
నచ్చరితంబునిల్పితివిఁ జానకిఁ గన్గెని వచ్చి ధాత్రిలోన్.

216

బ. అనవిని యుబ్బి కంటి జనఁకాత్మజదాటితి వాధిలంక చి
చ్చనదరికొల్పికొల్పితి నశోకవనమ్మును కొల్లఁబెట్టితిన్
దనుజులబిట్టడంచితనిఁదార్కొని రావణు బుద్ధిచెప్పితిన్
వనజభవాన్త్రబంధన మఁవారితలీలఁ ద్యజించినిల్పితిన్.

217

వ. అని నవిస్తరమ్ముగఁ దద్యతాంతంబంతయు నెఱింగింప నంగద జాంబవత్ప్ర
ముఖు లానందంబుంబొంది యింక నిందు నిలువందగదా రామలక్ష్మణ సుగ్రీ
వుల పొలికేతెందుటయ తగునని యెంచి కెప్పున నార్పుచుఁ బేర్చుచు గంతు
లేయుచు నిక్కుచుఁ జొక్కుచు సుగ్రీవుని మధువనమ్ముంజేరి.

218

గీ. పొట్టలన్నిండఁ ఫలమూలఁములను మెనవి తేనియలుగ్రోలి వనమెల్లఁదిరిగి తిరిగి
తరుగిరుల నెక్కి దారుచుఁ విరిగిబడుచు రామలక్ష్మణేనజులకుఁ రంటకేగి.

219

క. కవులపురస్సరముగనా నృపతింగనిమొక్కి యాంజనేయుఁడుగంటిన్
విపులాత్మజ సీతకా మీ కృపఁగోరుచు లంకలోఁ జరించెడు సుఖయై.

220

వ. అనిమఱియు.

221

గీ. గాలి సెఱిగిన తీవియఁ లవ్రాలి పంకదిగ్ధ మృణాళంబుఁ పగిది డస్సి
రక్క-నస్త్రీలనమమనుఁ జిక్కియుండె రామరామయటందు మీరాకగోరి.

2

క. ఉపవానమ్ముల డయ్యుచుఁ దపములఁ గాలంబుఁబుచ్చుఁదగుభూశయం
డపియింనుచుండు నెప్పుడు వ్యవహృతసద్ధైర్యయగుచు నలవడువ్యథచేన్.

క. మరువదు మఱి మీనామ న్నరణము మీయంగరంబు మక్కువఁగొని మ
ర్చరదుఃఖంబందియు మీ కిరవగుదలమానికంబు నిచ్చెంగొనుండే.

వ. అనితలమానికం బొనఁగఁనందినృపాలుఁడు లక్ష్మణుండు న
క్కున నిడికొంచుదాన నెనఁ గూడిన దుఃఖమునైపలేక యే
డ్చిన నినజాదిముఖ్యులొగిఁ జేసినబోధన . . రడిల్లి యి
ట్లనియెను రాముఁడా హనుమఁ నచ్చటికిసైనిపొమ్ము నన్నునాన్.

క. జడనిధిఁగట్టియు లంకఁ | దడములతోఁజేరి కూర్చుండి ధనుజాధిపునిన్
గడతేర్చి సీతఁగైకొని | బడసెదవు సమస్తరాజ్యఁ పదపులుభూపా. 226

క. అనిపల్కివార్ధిదాటిన | తనసాహసార్థ ర్యములను తగుసీతఁగనుం
గొను వృత్తాంతంబుండె | ల్పిన రఘురాముండు ప్రేమఁ వినియెద నలరెన్. 227

క. పాయనితమి దీనినిఁబా | రాయణముం జేయఁ గర్త రాహిత్యము ను
శ్రీయుతజీవనము యశ | శ్రేయములు ద్రిపాద్విభూతిఁ సిద్ధించుమహిన్. 228

క. శత్రుభయంబబ్బడు న | న్నిత్రులు సమకూడుదు రవఁ మృతు పు లడగున్
గోత్రభ్యాతులు బ్రబలు బ | విత్రత చేకూరుదీనిఁ వినినన్ జదువన్. 229

గీ. దివ్యోకంచెమైనఁ దేజఁ మెక్కువయగు | తీరుగాను దీనిఁ సారమఖిల
దురిత తిమిరమడఁపఁ దొరకొనుటబ్రమే | గౌరవంబుదివిటిఁ కనునె మహిని,

క. శ్రీరాముం డిలువేలుపు | గా రక్షించున్ సమస్తఁ కామ్యములిడిత
చ్చారిత్రామృతమానీ | సారగ్రంథము పఠించుఁ నదృక్తులకున్. 231

క. ఆపంద్రతారకముగాఁ | బ్రాచీనగ్రంథసరణిఁ బాలింపుమనా
యించిన్నికావ కన ద | యాచక్షుః ప్రభవ శ్రీహఁయగ్రీవహరీ. 232

క. అనవదు నిద్వామూ | ర్నిని శరదిందూవమా శరీరుఁబరేశున్
వనజాతాస్తరణస్థున్ | ఘనకరఖిన్యస్తపుస్తకప్రవిభాసున్. 233

పంచచామరము. సురేశపూజితాంఘ్రిపద్మఁ శోభదాశ్రితద్విరే
ఫరాజిసుందరావరా కృపాకరా చరాచర
కోదరాగిరీంద్రజిత్సుఁ వరావరాత్పరా
నిరీశ్వరాదురంతపాపఁ నీరజౌఘకుంజరా. 234

గద్యంబు ఇది శ్రీమద్ధయగ్రీవ పదారవింద మరంద నిష్యందేందిందిరా మందా
నందాయ మానమానస శ్రీమదాపస్తంబసూత్ర భారద్వాజగోత్ర పవిత్ర బహు
రావంశ పయఃపారావార పూర్ణ సుధాకర వేంకటదాశరథిపౌత్ర రాధాకృ
యపుత్ర విరచిత కుమారవిజయ గంగాపరిణయ వదనూప మైరావణచరిత్రాది
ప్రబలిధజాల సరసనన్దుణాలవ్వాల స నవిధేయ లక్ష్మీనరసయ నామధేయ ప్ర తం
జైన మధురామాయణంబను మహాకావ్యంబునందు సర్వంబును సుందర కాండము.

సర్వ పూర్ణము.

